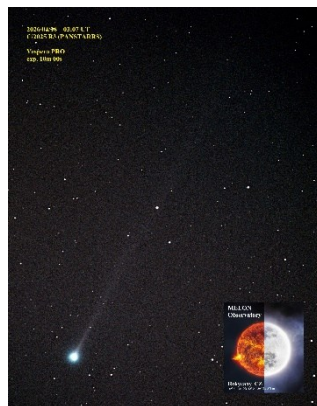

Komety zklamaly, planety zůstaly jistotou

V posledních týdnech jsem na internetu narazil na několik článků týkajících se očekávání spojených s kometami C/2026 A1 (MAPS) a C/2025 R3 (PANSTARRS). Do obou uvedených vlasatic byly vkládány velké naděje. Nejlépe to asi ukazuje název článku uveřejněného 19. února 2026 na stránkách ZOOM Prima: *Bliží se nádherná kometa. Bude k vidění ve dne a pouhým okem, vzápětí dorazí „Velká kometa roku 2026“*. Jak to ale už u komet bývá, nadšení se rychle změnilo ve zklamání – alespoň z pohledu široké veřejnosti. Odborníci od počátku věděli, že C/2026 A1 je typickou kometou Kreutzovy skupiny, a proto ji s vysokou pravděpodobností čeká zánik v průběhu těsného průletu kolem Slunce, což se také potvrdilo. C/2025 R3 na přelomu března a dubna letošního roku potěšila alespoň astronomy amatéry, kteří ji za ranního svítání mohli svými dalekohledy spatřit nízko nad severovýchodním obzorem. Po průchodu přísluním na konci dubna, kdy dosahovala nejvyšší jasnosti, prakticky zmizela pro pozorovatele ze středních severních zeměpisných šířek definitivně z noční oblohy.

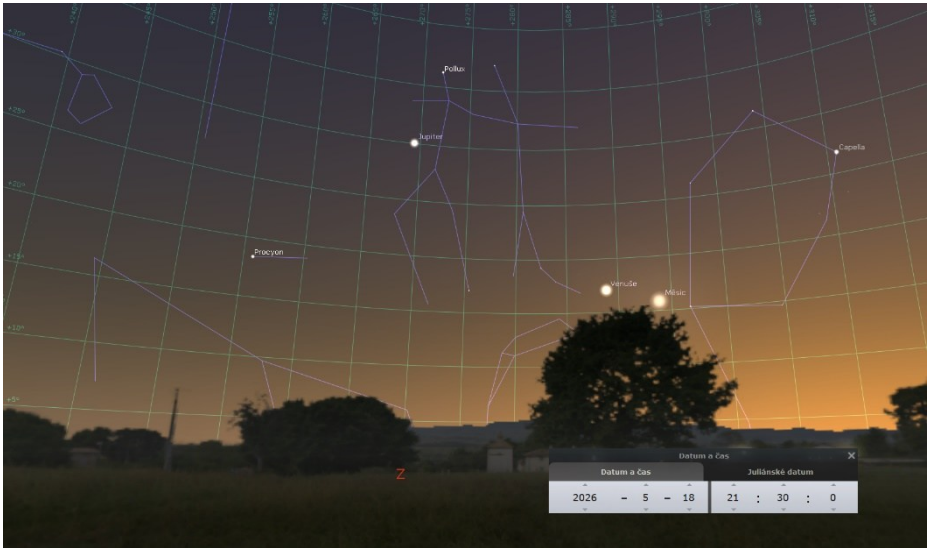
Jedinou jistotou pro měsíc květen nám tak zbyly pouze dva nejjasnější objekty na večerní obloze – planety Venuše a Jupiter. Jejich atraktivitu ještě na konci druhé májové dekadý zvýší úzký srpek dorůstajícího Měsíce.

Jasnější z planetárního páru bude zcela bezkonkurenčně Večernice – planeta Venuše. Její jas těsně pod -4 mag z ní dělá naprosto nepřehlédnutelný objekt večerní, pozdně soumrakové oblohy. Jen nepatrně méně jasný však bude i Jupiter (kolem -1,9 mag). Ten se ale bude pyšnit jinou exkluzivitou – svým zdánlivým průměrem. Kotouček obří planety bude 34,0", což je téměř trojnásobek stávajícího průměru Venuše (12,5"). Té se podaří Jupiter dohnat (a předehnat) až v polovině září, kdy už se bude blížit letošní dolní konjunkci se Sluncem (24. října 2026).

Výše popsaná dominance planet bude však navíc, v období mezi 18. a 20. květnem 2026, velice fotogenicky narušena ještě dalším tělesem. Řeč je

samozřejmě o našem nebeském sousedovi – Měsíci. Souputník naší planety se po novoluní (16. 5. 2026 večer) postupně setká s oběma planetami.

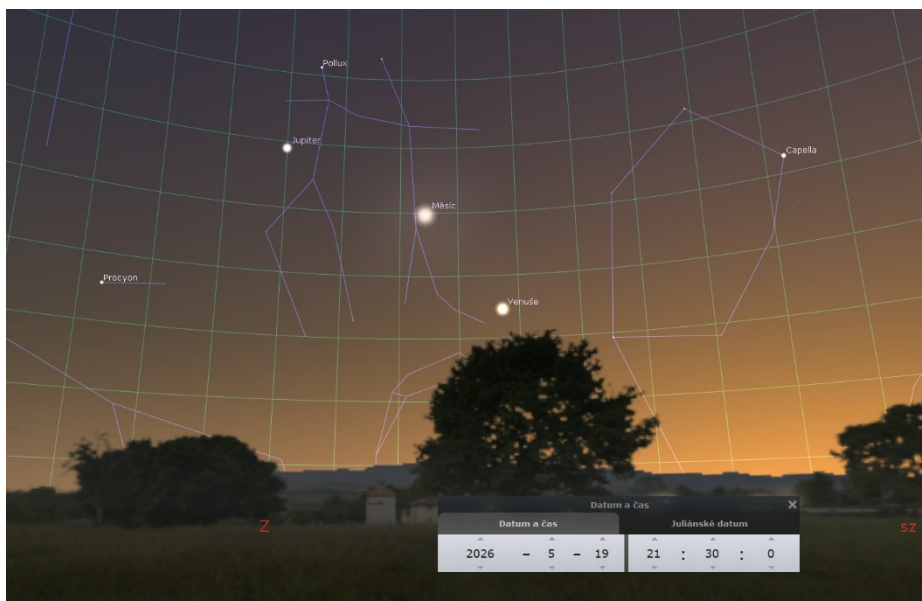
Již dva dny po novu, tedy 18. května večer, dostaneme první reálnou příležitost hledat velice tenký srpek dorůstajícího Měsíce pouhé přibližně čtyři stupně „napravo“ od blyštivé Venuše. Ta bude paradoxně podstatně nápadnější než lunární srpek, který bude mít sice průměr více než půl stupně, ale jeho šíře bude opravdu jen zanedbatelná. Slunce zapadá pod ideální horizont ve 20:48 SELČ (časové údaje jsou vztaženy k hvězdárně Rokycany a jsou uváděny v SELČ), přičemž Venuši v témže okamžiku najdeme ještě 24° a Měsíc 22° nad západem. Vhodný moment pro hledání seskupení bude kompromisem mezi okamžitou výškou těles nad obzorem a hloubkou, do níž se aktuálně ponořilo Slunce. Konec občanského soumraku nastane ve 21:30. A právě to je chvíle, na níž čekáme. Planeta i Měsíc jsou 17°, respektive 15° vysoko a obloha již přece jen ztmavla. Aktuální situace je nejnázorněji patrná z připojeného obrázku.

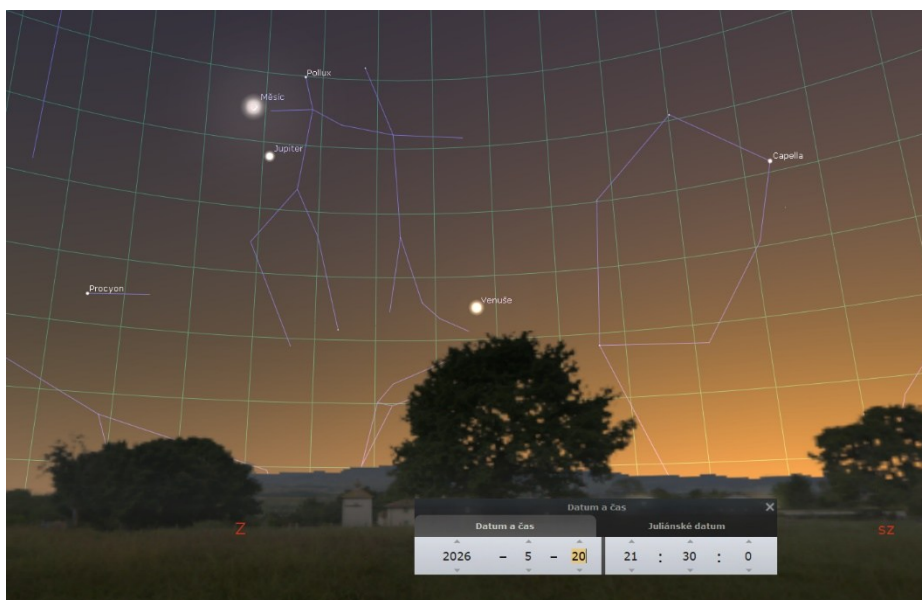
V závislosti na aktuálním obzoru je pak možné Venuši i Jupiter sledovat či fotit až do jejich západu, k němuž dojde kolem 23:33.

O večer později se situace změní. Srpek Měsíce nepatrně „ztloustne“ a jeho pozice uprostřed mezi dvojicí jasných planet bude astrofotografy vybízet k získání širokého záběru jasných těles promítajících se na potemnělé soumrakové obloze do nápadného souhvězdí Blíženců. Časový harmonogram se od předešlého dne prakticky nezmění.

Západ Slunce se posune o pouhou minutu a dostatečná tma nezbytná pro to, aby bylo možné vyhledat nejen planety a Měsíc, ale i nejjasnější hvězdy v oblasti nad západním obzorem, zůstává také nezměněná. Čekat je nutné do půl desáté. K vidění by v tom čase měly už být i Castor a Pollux v Blížencích, ale i Procyon v Malém psu a bezesporu i Capella v souhvězdí Vozky.

Jak je patrné z připojeného obrázku (zdroj Stellarium) bude jako první, krátce po půl dvanácté, zapadat planeta Venuše. Kdy udělat ten nejlepší snímek celého seskupení, bude záležet na stavu atmosféry. Se zmenšující se výškou objektů nad horizontem bude naopak tmavnout nebe. Pouze kompromis mezi oběma vlivy povede

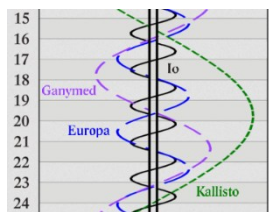
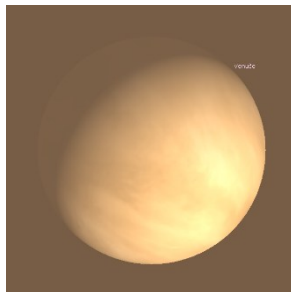

k nejlepšímu výsledku. Času na experimenty s optimálním nastavením fotoaparátu bude dostatek, téměř dvě hodiny. Jak Měsíc, tak i Jupiter nad obzorem vydrží až do začátku dalšího dne. Čas západu Měsíce nastává v 0:30 (už 20. 5. 2026) a Jupiter nad obzorem vydrží dokonce až do 1:09.

Třetí večer, středa 20. května 2026, bude náležet setkání Měsíce a Jupitera. Náš nebeský soused se za 24 hodin opět posune o nezanedbatelný kus k východu a večer jej zastihneme jen něco více než tři stupně nad Jupiterem. Stále výrazněji dorůstající Měsíc už tentokrát bude nepřehlédnutelným objektem bezkonkurenčně přezářujícím Jupiter i ještě méně jasnou dvojici jindy dominantních hvězd souhvězdí Blíženců – stálice Castor a Pollux. Tentokrát se na nejzajímavější záběr možná vyplatí počkat alespoň do období po začátku astronomického soumraku (22:27), kdy obloha ještě více ztmavne, a pokusit se zachytit větší detail než předešlého večera. Stále ještě srpek dorůstajícího Měsíce před první čtvrtí, doplněný Jupiterem a dvojicí jasných hvězd seřazených do pěkného obloučku, může působit velice majestátně. Navíc, když obří planeta bude, jako první z uvedeného seskupení, zapadat až téměř hodinu po místní půlnoci, bude i v tomto případě na pokusy dostatek času.

Pokud si v průběhu tří výše uvedených večerů najdete vedle fotografování čas i na pohled dalekohledem při větším zvětšení, můžete si užít i detailnější pohled na obě oběžnice účastníci se popisovaného nebeského představení.

Vzhled Venuše se v takto časově krátkém intervalu prakticky měnit nebude. V květnu se bude velice pozvolna přibližovat Zemi, která se průběžně snaží (byť neúspěšně) před ní na své oběžné dráze kolem Slunce utíkat. Venuše ještě po horní konjunkci se Sluncem (6. 1. 2026) nedosáhla ani maximální západní elongace, kdy je z pohledu ze Země ve fázi čtvrtě (kolem začátku srpna).

O hodně zajímavější podívanou nám díky své čtveřici galileovských měsíců předvede Jupiter. Z večera na večer se výrazně bude měnit jejich rozložení. Grafické vyjádření změn zachycuje výšek inkriminovaného květnového období zpracovaný z podkladů uváděných ve Hvězdářské

ročence 2026. Jak bude pohled na planetu Jupiter a její symetricky rozmístěné čtyři největší měsíce vypadat 20. 5. 2026 večer (21:30), je patrné z obrázku vpravo.

Musíme jen doufat, že počasí nám pomůže ve sledování zajímavého seskupení objektů naší Sluneční soustavy a užijeme si zajímavou podívanou.

ASTRONOMICKÉ informace – 5/2026

na stránkách HvRaP naleznete AI v elektronické podobě dříve než ve svém e-mailu či schránce <http://hvr.cz>

Rokycany, 20. dubna 2026

Program květen 2026

Přednášky pro veřejnost „ve sklepě“

Filip Weidinger „Astrofotografie v praxi“

Víte přesně, kde hledat v srpnu Labutí mlhovinu, a chtěli byste si ji třeba i zvětšit pro radost? Pak je přednáška věnovaná astrofotografii a noční krajinářské fotografii pro vás to pravé!

Kdy: středa 13. května 2026 od 18:30 hod.

Kde: Velký klub plzeňské radnice

Zákrytářský workshop

Ne pokaždé se ve vesmíru něco rozsvítí, ale občas i zhasne (i když jen na chvíli). A právě zájemcům o tato pozorování, kde jsou stále astronomové amatéři „k nezaplacení“, je určena tato akce!

Kdy: sobota 16. května 2026, od 10 hodin

Kde: hvězdárna Rokycany, Voldušská 721

Den dětí na hvězdárně

Víte, co všechno musí „umět“ astronaut před cestou na Měsíc? Vezměte vaši posádku (rodiče, prarodiče, sourozence, kamarády) a přijďte si to vyzkoušet!

Kdy: sobota 30. května 2026, od 13 do 17 hodin

Kde: hvězdárna Rokycany, Voldušská 721

Planetárium v rádiu?

To přece nejde... Ale jde! Přijďte na den otevřených dveří Českého rozhlasu Plzeň a můžete zavítat i pod hvězdnou oblohu, a to v netradičním místě, přímo v rozhlasovém studiu.

Kdy: sobota 16. května 2026, od 10 do 16 hodin

Kde: náměstí Míru 10, Plzeň

Hvězdy nad Krasíkovem

Během Noci kostelů se letos můžete podívat nejen do kostela ale i na noční oblohu. Ale pouze když bude jasno, jinak tam dalekohledy nehledejte! Po dobu pozorování kostel určitě zhasne...

Kdy: pátek 29. května 2026, od 22 hodin

Kde: hrad Krasíkov nedaleko Kokašic

Pozorování oblohy na hvězdárně Rokycany:

Hvězdárna je momentálně kvůli probíhajícím stavebním pracím pro veřejnost uzavřena. Doufáme, že se to během května změní, dáme včas vědět!

Pozorování oblohy na hvězdárně Plzeň:

Slunce – pondělí až čtvrtek 8 - 15 hodin (je nutno se předem objednat!)

Večerní obloha – každý pátek od 20 hodin (**kromě 1. a 8. května**)

Při nepříznivém počasí, program v planetáriu, případně virtuální realita.

A nejen pro ty nejmenší film 3-2-1 Start!

Vesmír na zavolání:

Pro skupiny i jednotlivce lze po dohodě zorganizovat pozorování či program na různá témata i v jiných dnech a časech, než je výše uvedená pravidelná otevírací doba hvězdáren. Stačí se dohodnout předem!

Programy pro školy:

Dle nabídky na webu hvr.cz je možno si zajistit termíny na **hvězdárně Rokycany** nebo **hvězdárně Plzeň**, případně návštěvu **mobilního planetária** přímo ve vaší škole.

Astronomické kroužky:

- příprava (pro nejmenší) na hvězdárně Plzeň v úterý od 16 h
- začátečníci na hvězdárně Plzeň v pondělí od 16 hodin
- pokročilí na hvězdárně Plzeň v úterý 5. a 19. května od 16 hodin
- začátečníci na hvězdárně Rokycany ve čtvrtek od 16 hodin
- pokročilí na hvězdárně Rokycany v úterý 12. a 26. května od 16 hodin

Kurzy (hvězdárna Plzeň):

Kurz základů geologie a paleontologie v pondělí 4. května od 19 hodin.

Kurz astronomie v pondělí 11. a 25. května od 18:30 hodin.

Mapa hvězdné oblohy

15. května 2026

ve 22:00 SELČ

